

הלכות חל המועד סימן תקמא תקמב

הרי זה עושה אותה בדרכו, *ואם הנהי' אמן מהיר הרי זה עושה אותה מעשה הדיוט, דהיינו שיעשה תפירות רבות ותפילה אחת למעלה ואחת למטה בשני הפלג: הגה (טו) וכל אדם יתקיר על עצמו לתפר בשניו זה, ולא מהני לאמן לתפר על ידי שישנה באחיות המטט בידו *אלא בעיניו (טז) *שנוי הנגר (תהי' סימן פז):

תקמב שלא לעשות מלאכה לאחרים בחל המועד אלא בהנכם, ובו ב' סעיפים:

א הראש' מהא דבכ
הטא דערי לאבתיך
ובי מועד'תן י"ב

א *אפלו (א) מלאכות המתרות, אינם מתרות לעשותן אלא לעצמו או לאחרים בהנכם,

באר היטב

(*) אמן. וכל מי שיועד להוציא קלא מטט בכח'אחת או שיועד לבנו אקרא בשפת חלוקו מקרי אמן, טור, ע"ש:

משנה ברורה

אמן מהיר' (א) [הגור"א], וכל מי (ב) שיועד להוציא קלא מטט בבית אחת' (ג) או שיועד (כ) לבנו אקרא בשפת חלוקו, תו אינו בכלל הדין אלא אמן, ודיעה פדלקמה: (טו) וכל אדם יתקיר על עצמו וכו'. פי רב (כ) בגיר'א'ם וכולים להוציא קלא מטט בבית אחת והם בכלל אמן: (טז) שנוי הנגר' (ה), הינו, שיהיה נגר בהפסד' (א) עצמה' (א) ולא בענין אחר, ודע, דבין להדיט שיעשה אותה כדרכו יבין לאמן שיעשה מעשה הדיוט, אינו מקרי פי אם שיעשה אותה לעצמו (כד) או בשביל אחרים בהנכם' (א), אבל שיעשה אותה בשביל אחרים בשכר (כז) אסור' (טו) אף שהיה לצורך המועד, אם לא שאין לו מה יאכל, וכדלקמן בסימן תקמב. ועין בבאור הלכה:

א (א) מלאכות המתרות. כגון (ב) כל דבר שהוא לצורך המועד דכעי שנוי, (ג) וכן הדין שהתירו לו לתפר בדרכו, (ד) וכן

באור הלכה

ממי שעושה בגד מתחלה ומבאר בענין ה' דקשה'הו לצורך המועד מתו האמן לעשות על ידי שנוי. ואפשר נכנסת כפי"א, דכיון שצדו לתמן היא רק לצורך המועד לא נהנים למכור רק שלש'המה מסתק עד לאחר המועד, וצדו צריך עיון: * ואם הנהי' אמן וכו' מעשה הדיוט, ועין בשלטי'גבורים שכתב שם ריא"ו שהביא מירושלמי שהוא תדיון לצנן מנצלים. ונראה לי לדעתו הדיט תופר בדרכו לא התירו בטנצלים (והטעם אפשר, דשם בהדיט שיעטרף לתפר אחת אחת ולא כמלא מטט כאמן, זהו נקרא הוא שנוי, מה שאין כן בטנצלים אף האמן צריך לתפר אחת אחת. מטילא אין כאן שנוי, דאי לאו הכי יאמר בפסחים ביה 'מנצנצין מפרין לעשות מנצנצין בדי' שכן הדיט תופר בדרכו, ומה שאמר שם גבי הדיט: * אלא בעיניו וכו'. עין משנה ברורה מה שכתבתי דקשה'הו בשביל אחרים (בשכר) אף לצורך המועד אסור. והנה ראינו שלש'המשוכה [תקמב סק"א] שהביא בשם הנו"ע ביהודה מהדרי"א הנהי' סימן קד המהיר אפלו בשכר לתפר לאמן על ידי שנוי, והוא לפלא. והוא נגר פסק השלח'ערוך בסימן תקמב. ומשכתי בנפשי, אולי נקט לדעת ברע"ה הגל'בו שהובא בבית'יוסף בסימן זה שהוא מתיר לצורך המועד

אף בשכר ונהי"א' המובא בשלטי'גבורים סבר גס'רן הכי, אף שהתירו'סוף פתב עליו שהוא שטות, ונקט להלכה בסימן תקמב דעת הרבה ראשונים האוסרין בזה, אכן אחר'ה עינתי בתשובתו ומצד דעת השלח'ערוך הוא גס'רן הכי בזה בהרי"א, והוא דאוסר בסימן תקמב הינו במקל'ה שאינה לצורך המועד, והוא דקרי לה מלאכות המתרות הינו דבר שאינה מלאכה טעם, אבל דבר שהוא מלאכה טעם ומהר"ה שמה הוא מחמת שהוא לצורך המועד, דזה סתם לעשות אף לאחרים בשכר, ומתנתן זה מה מתיר למועל אמן לתפר בשכר בשני הפלג. ופלא גדול הוא, דהרי דבר השור לשלח'ערוך נובע מהביר הראש' שהובא בבית'יוסף, ושם נזכר בהדי'א דבר חסא דעל'כר'הו הרי שמשין מלאכה המתנת במועד הרי עושין טעם אצטבאות וכו', ודיעו דהקדו אצטבאות על'כר'הו לצורך המועד התייר, דאי לאו הכי אף מעשה הדיוט אסור, וכמבאר בטור ומקרי'הו ושא"ס פוסקים, ובאפלו הכי פתב הראש' דבשכר אסור, וגם בסוף סימן זה פתב בבית יוסף בהדי'א דבשכר אסור אף לצורך המועד. והאמת הוא כמו שכתבו כל האחרונים [החז"ט והפמ"ג והמאמר'טרכי' הנהר'שלו] דמה שכתבו בשלח'ערוך ברוב סימן תקמב 'אפלו מלאכות המתרות' וכו' מולל בין מה שהדיט תופר בדרכו ובין מה שאמן עושה מעשה הדיוט דהינו בשני הפלג, וכל פי האי קונא מה שמבאר לעיל בסימן תקמב שהתירו לעשות מעשה הדיוט לצורך המועד, דכלם אסור לעשות בשביל אחרים בשכר' (א). אכן בענין הנו"ע דיעו מה שנתר'שלו ונאלהי בזה צדו הפל'בו לאו יחיד'הו היא בזה, והרי"א' המובא בשלטי'גבורים סבר גס'רן הכי, וכן הפמ"ג ושא"ס פירוש אחר בדברי רב חסא, ומפילא אין מקור לדיו של הראש', וגם השו"ת'כנסת הגדולה סבר שדעת הרי"א גס'רן גס'רן הפל'בו, אבל בבב'יוסף דמה דביר'הו דמה שכתבו מהמנוקד'יוסף אין ראיה דקלין על עקר דינו דהראש', שהביא אסמכתא לדבריו ממקום אחר ממה דכותב בפלגין ומחזות לאחרים בטובה ולא בשכר, והטעם אף דאיתו שכותב המזונה בשבילו הוא לצורך המועד לקבץ קבית שרופה לדור בו, ובאפלו הכי בשכר אסור (ומה שדחה האלהי בזה דשם הכתיבה הוא מעשה אמן אינו דהיי, דהתם מה שפטר לעצמו מעשה אמן אסור לאחרים בשכר, והכי גבי בענינו, מה שפטר לעצמו מעשה הדיוט אסור לאחרים בשכר). ונדע עוד, דתרגמו יתום שהקמיק דינו דהמנוקד'יוסף שהוציא שם לפי פירשו, ובאפלו הכי התיק דינו של הראש', וכן הנמוקד'יוסף בעצמו כמק' ג סבוק'הו דלאחרים בטובה סבוק'הו לה דכתיבה חשיב מלאכה, ומה דהביא האלהי בזה משביר'כנסת הגדולה שדעת הרי"א גס'רן הכי, דבר מיכה מהשני'כנסת הגדולה לבסוף בעצמו שאין ראיה ברורה מדברי הרי"א אלא שהוא מצד פן, וצ"ל'הו מסיק בבב'יוסף וכן במאמר'טרכי' שאין לומר מפקס השלח'ערוך בסימן תקמב שהוא דעת פשה ראשונים, הינו הראש' והמקד'הו ונבנו דהם, וכן מצאתי גס'רן באשכול ובחודשי ריטבי'א בשם רבנו ירד'ה, אכן מצאתי שם דבר חדוש, שחלק הריטבי"א מדעתו בזה לדינא, והינו מלי בשאפשר לבעל'הבית לעשות אותה מלאכה על ידי אחרים והינו שפ"ס אפלו בשכר או לישאל בהנכם). אבל אם אי אפשר לו להשיג אגשים אחרים אלא אלו והם רוצים דוקא בשכר, סתם הן לדבר האבד או צורך המועד, ולא מצאתי זה בפוסק אחר' (א), וגם לדיעה לצורך המועד שהתירו הוא דוקא על ידי שנוי, ולא עריך הפועל מעצמו, כמו שכתב הנו"ע ביהודה ה"ל: * שנוי הנגר. עין בתי'א'ם שכתב, דאם אינו מוצא אמן שיעשה באופן זה והוא צריך לצורך המועד, מתיר לתן שכר למועל שאין לו כי אם להם לכלי עלמא כדי שיהיה לו צרכי יום'טוב ברות. והנה האמת הוא אולי לשיטתו, שמצד שם בנשמת'אדם כהאלהי בזה דאין לו מה יאכל הנו שאין לו צרכי יום'טוב ברות, ולהכי פה דהפסד'הבית צריך להכריז למועד, סומך על האלהי בזה. ומפל'הו פוקס אין פחד לדינא, דלהמגן'אבתי'ם שם גוהאי אין להקל פי אם על ידי מי שאין לו מה יאכל ממש:

* אפלו מלאכות המתרות וכו'. נראה לגנות דעתו דבכר שהוא אכל'הקטט מתר למועל לעשות אפלו בשכר, דאי לאו הכי כל מה שנוכר בסימן חקל'הו דמתיר

שער הדין

(כא) מן אבתה בשם הראש' והטור. ועין בהמדר'משה שהעיר דהקמ"ב' חולק בזה, ומננוטו כמבאר בבית'יוסף ברע"ה הרמב"ם, אפנים לדינא נראה דאין לומר מדברי הראש' והטור, שכן הוא גס'רן דעת הפתח סמ"ק פ"ש רבי חייאל, עין שם [אפנים מה שכתב בבית'יוסף לענין שנוי של האמן שצריך לשנות בשתי'הו, דהינו שמשפיע וגם שיהיה התפירות עצמות בשני הפלג, שכן פתב הפתח'מיטוני בשם הפ"ק, ליתא בהנהגת'מיטוני, וגם בפמ"ק ובהנהגת'הו ליתא, וצריך עיון]. והזכר דעה זו גם בשביל'הלקט ולא חלק עליה, עין שם, ומבאר הגור"א משמע שגם הרמב"ם סובר קהרא"ש: (כז) ודעה לומר, שאינו יודע לבנו סאמרא שיקנה שות אלא פעם רבת ופעם קצר והוא מקום [טור], ורש"י ברש באופן אחר, עין שם: (כז) הנהגת סמ"ק: (כז) סקבטת אחרונים, ולא כפי' שמתקיר בהדיט שחופר לאחרים בהנכם: (כז) אם לא כבכר שהוא קרוע ביותר ואם לא תתקנו תתקע לגמרי על ידי לבישתו, והוא צריך לו במועד, דהוא בכלל דבר האבד וכו', דזה מתן לתמן זה על ידי אחרים בשכר' (א). וכל'הו פ"ה בתי'יוסף ופלא גל'בו, ואף שהאלהי בזה ונהר'שלו רצו להצדיק דינו של הגל'בו שהתירו לצורך המועד לאחרים בשכר, והעירו שגם הרי"א סובר כן, מפל מקום בבב'יוסף ומאמר'טרכי' הארכי'ו בזה והסימני' שאין לזכר פסק מן הכתי'יוסף, שכן הוא דעת פשה ראשונים: (ב) עין באור הלכה לעיל סימן תקמא: (ג) שם. ולענין צרכי רבים עין לקמן בסימן קמ"ד בבאור הלכה: (א) נודע ביהודה מהדרי"א הנהי' סימן קד:

הַלְבוּת חַל הַמוֹעֵד סִימָן תְּקַמַּב

ביאורים ומוספים

סִימָן תְּקַמַּב

שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה לְאַחֲרֵי כֹהֵל הַמוֹעֵד אֶלָּא בְּחַנּוּם

[משנ"ב ס"ק א]

שְׁאָסְרוּ מִשׁוּם טְרָחָא אֶף שְׂאִינָה מְלָאכָה מִפְּשִׁי.

1) ולענין נטילת שכר על שמרטפות, או על לימוד עם תלמיד, דייק הגר"ז קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' ר) מדברי המשגיב שכתב שאסור ליטול שכר על דברים שיש בהם טירחה אף שאינם מלאכה, שעל דבר שאין בו טירחה הדרך לקבל עליו שכר, מותר יהיה ליקח שכר, ולכן מותר ליטול שכר שמרטפות או לימוד עם תלמיד, כיון שאין בהם מלאכה ואין נוטלים שכר על הטירחה בהם, אלא רק על כך שמגביל את עצמו באותו הזמן מלעסוק בדברים אחרים. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (ספר הזכרון מבקשי תורה חול המועד עמ' תשמה) שאסור לקחת שכר על שמרטפות במועד, אכן, אם בני הבית נאלצים לצאת וזקוקים לשמרטפות, מותר לה לקחת שכר, והוסיף, שיש לעשות שאלת חכם מה נחשב אילוץ לצאת מהבית.

אכן, לענין נטילת דמי שרבות במועד (גם באופן שההצעה והזיווארטי היו שניהם בחג), דעת הגר"ש אלישיב (שם עמ' תשמב) שמותר לקבלם במועד, משום שהאיסור הוא על עשיית מלאכה ובאן אין מלאכה ולא טירחה אלא מצוה נומה שמקבל תשלום הוא על הרעיון.

[משנ"ב ס"ק ב]

דְּקָבְלַת שְׂכָר בְּמוֹעֵד פְּעֻקְדָא דְחַל פְּקִיָּא.

2) ולקבל שכר בהבלעה על עבודה בימי המועד, דעת הגר"ז קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' ר) שכיון שיסוד האיסור הוא משום שמלאכה שמקבלים עליה שכר הרי היא 'עובדין דחול', אם בן אין תועלת בכך שמקבל את השכר בהבלעה כיון שטוף טוף מקבל שכר על הפעולה, ודוקא בשבת הותרה הבלעה, כיון ששם יסוד האיסור הוא משום מקח וממכר, וכשעושה בהבלעה אין כאן מקח וממכר.

[משנ"ב ס"ק ה]

דוּצָה לומַר, אֶפְלוּ שְׁלֹא לְצַרְף הַמוֹעֵד וְהוּא מַעֲשֵׂה אֶפְזָה.

3) אמנם, בהפסד מועט התבאר לעיל (סי' תקמ"ב) שלא הותר כי אם במעשה הדייט, וראה לעיל (סי' תקל"ד) מה שהבאנו עוד בענין זה.

[שעה"צ ס"ק ח]

לְקַחְמָה פְּנִיָּא מִסְּנִין לְסַר פְּנִיָּא.

4) נראה מדבריו שהכריע בדעת הלבוש, וכן בבית הלל לעיל (סי' תקל"ד) טעמו דיה לבצוח הביא את דברי הלבוש ותמידת האיד, ולבסוף כתב 'ועכשיו מצאתי לו חבר הוא הריטב"א בחדושינו למועד קטן פרק ב' דף יב במעשה דרב חמא'.

[ביה"ל ד"ה אפלו]

דְּבִאקְלֵי נֶפֶשׁ אִם אֵין קְצוּי לֹא אֲנָשִׁים שְׂרָצוּ לַעֲשׂוֹת לֹא פְּנִיָּא יִבְלֵ לְקַחְמָה לְתַן לְהֵם שְׂכָר.

5) ואף שאמר בגמ' (מועד קטן יג, ב) ונפסק בן בשו"ע לעיל סי' תקל"ג ט"ז שהצמידים וכו' עושים בצינעא לצורך המועד, ובהאי אינם עושים בהיגם, כתב בשו"ת אבני נזר (ארי"ח סי' ב ס"ק יט) שאין הם לוקחים שכר על עבודתם אלא על הדגים שמוכרים, ולכן אין זה נחשב עשיית מלאכה בשכר במועד.

6) ואם יש אדם שצריך את המעות לצורך שמחת יום טוב, דעת הגר"ש אייערבך (ש"ש"כ פס"ז הע' לח) שכיון שדינו קל יותר [במבואר במשנ"ב להלן (סי' ז)], לכן מותר לתת לו לעשות את המלאכה בשכר, ואינו צריך לחפש אחר פועל שיעשה בחנם, וכמו שמצינו במשנ"ב לקמן (סי' תקמ"ה ס"ק יד) שלצורך מצוה מותר לעשות מלאכה בשכר גם אם צריך את המעות רק לרווח להוצאות עבור שמחת יום טוב.

[משנ"ב ס"ק ו]

כָּל מְלָאכָה נְכוּיָה, הֵינּוּ אֶפְלוּ שְׁלֹא לְצַרְף הַמוֹעֵד.

7) ולענין מסהר במועד, כתב לעיל (סי' תקלט ס"ק מב) שמותר לסחר בדבר שאינו דבר האבד ולא צורך המועד, אם כוונת המוכר והלוקח בעשיית העסקא היא לצורך הסרסור שאין לו מה לאכול, ומבואר שהדוידר הוא רק אם נעשה הדבר לצורך מי שמותר לו לעשות מלאכה, אבל אם כוונתם היא לצורך עצמם, אין מועיל מה שיש כאן סרסור הצריך למעות [וראה מה שכתבנו שם]. ולענין פועל לא נתבאר בדברי המשגיב אם צריך שתהיה כוונת בעל הבית השוכר את הפועל לצורך הפועל, והגר"ש אייערבך (שו"ת מנחת שלמה סי' צא אות יח) כתב שצריך, וכמבואר במשנ"ב לעיל (שם). ולענין דבר מצוה, כתב המשגיב לקמן (סי' תקמ"ה ס"ק ב) שאם נפרס ספר תורה וצריך לתפורו, יבקשו איש שאין לו מה לאכול שיתפרנו, ולא ציין שיעשה זאת לצורך הפועל.

8) ובטעם ההיתר כתב הנמוקי יוסף (מועד קטן ו, ב בדפי הרי"ף) בשם רש"י, שאדם שאין לו מה לאכול אין המלאכה טורח עליו, וטעם נוסף הביא שמשאדם אין לו מה לאכול אין דבר האבד גדול מזה, ובספר משך חכמה (דברים כו טו) כתב בטעם הדבר, שמצות השמחה ברגל הרי מפורשת מן התורה ואיסור מלאכה במועד הוא מדרבנן, ולכן רוחה שמחת הרגל את איסור המלאכה.

9) והגר"ש אייערבך (שו"ת מנחת שלמה סי' צא ס"ק יח) דן בחיט שיש לו פועל עני שאין לו מה לאכול, שיועד לתפור ואינו יודע לנזור, האם מותר לחייט לנזור במתנד כדי שיוכל העני להתפרנס מהתפירה, ומסקנת דבריו שאסור לחייט לעשות מלאכה בכדי שיוכל העני להמשיך אותה ולהתפרנס, שדוקא פרקמטיא שאינה מלאכה גמורה התירו במשגיב לעיל (סי' תקלט ס"ק מב) כשעושה לצורך העני, אבל מלאכה גמורה אסורה. ונתן טעם לדבריו, שבהאי כשאסרו חז"ל לעשות מלאכה ומסחר במועד ידעו שלא ימלט שיהיו כמה עניים שמחמת כן לא יהיה להם מה לאכול בחג, ואף על פי כן לא התירו חז"ל אלא בתנאים מיוחדים, ומוכרח שזה כשלעצמו אינו מהווה סיבה להתיר לאדם שאינו עני לעשות מלאכה במועד, ואף שלעני עצמו התירו, מ"מ לא התירו לאחר גם אם עושה לצורך העני.

[משנ"ב ס"ק ז]

אֶבְלֵ אִם יֵשׁ לוֹ לְהֵם וּמִיָּם אֶסְרוּ לֹא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה (מ"א). וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאֶפְלוּ יֵשׁ לוֹ, בְּקִ שְׂאֵין לוֹ צְרִיכֵי יוֹמֵרְטוּבָא.

9) ובשעה"צ (סי' יא) כתב בשם המחצה"ש, שבחול המועד פסח יש לכל אדם מצות לכל ימי החג ומשום כך בפסח לא נאמר ההיתר לפועל שאין לו מה לאכול, ומ"מ אם אירע שאין לו מצות אף על פי שיש לו כדי שבעו מדברים אחרים, דעת הגר"ז קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' רכו) שמותר לו לעבוד בכדי שיוכל לקנות מצוה.

10) אכן, אם עושה מלאכה לצורך מצוה שתתקיים במועד, כתב לקמן (סי' תקמ"ה ס"ק יד) שהקלו שמותר לו לעשות מלאכה **המשך במילואים עמוד 3**

מילואים הלכות חל המועד סימן תקלו תקלה המשך מעמוד ט

ולענין חיתוך נייר טואלט, כתב שם שמטעם זה יש מקום להקל שאין צריך לחתוך נייר מערב זים טוב עבור חול המועד. ודעת הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פס"ו הע' עח) שיש להסתפק בזה אם חייב להכין קודם המועד, הביא שהגר"ד בהר"ן אמר לו שהיה נוהג לחתוך נייר קודם המועד לצורך המועד, והסתפק הגרש"ז אם הגר"ד סבר כך להלכה או שרק החמיר על עצמו, ושוב אמר הגרש"ז שמסתבר שהגר"ד החמיר מכה מה שכתב המשניב לעיל (סי' תקא ס"ק ה') שהמדקדקים נוהגים להזהר לבקע את העצים לחתיכות קטנות קודם יום טוב, וכן ממה שכתב לקמן (סי' תקמא ס"ק א') שיש להזהר להכין את הפתילות מערב זים טוב ולא בחול המועד. אמנם כתב, שמסתבר שדוקא בזמנם שהיה צריך לחתוך נייר מגלית גדול היה חותך קצת לפי מידה, לכן החמיר בזה, אבל במיר טואלט שלנו שבנקל ניתן לתלוש את הדפים, מסתבר שלא צריך להכין לפני החג. וכן דעת הגר"נ קרלין (שם) שדברי הגר"ד בהר"ן נאמרו ביחס למוציאות שהיתה בזמנם, שהיו חותכים גלית גדול לחתיכות קטנות והדרך היתה להכניס מראש, אבל בזמננו שאין הדרך להכין מראש, יש מקום להקל שלא להכין קודם חול המועד. ומימי אם יש לפנינו נייר חתוך ונייר רגיל, דעתו (שם) שיש להשתמש בנייר החתוך אם אין בזה הפסד ממון.

[משניב ס"ק יג]

דבשכיל דכר קאבד אפלו מעיר לעיר קתור.

9) וכן כתב בביה"ל לקמן (סי' תקל"ט ס"א ד"ה בפרעון) שהאיסור להסיע ממונו מעיר לעיר הוא דוקא אם אין שם חשש הפסד, אבל אם חושש שיבא לידי הפסד כששאר שם, מותר. וכן כתב בביה"ל שם (סי' ד"ה ואפילו) על דברי הרמ"א שהתיר ליטע מעיר לעיר לירידים הקבועים בזמן לומן, שלמרות שבדאי יש בזה טירחה מרובה והרי מבואר בשו"ע לעיל (סי' תקל"ז ס"ד) שלצורך הרווחה אסור לטרוח, צריך לומר שמדובר באיש שעסקו ומחיותו תמיד לנסוע לירידים, וכיון שחיו ופרנסתו תלויים בזה הרי זה בכלל דבר האבד ומותר.

לקבלם בימי חופשת הקיץ, ויחדע שעל ידי כך יצטרך לעבוד בחול המועד, דעת הגר"מ פיינשטיין (ספר הזכרון מבקשי תורה חול המועד עמו תס"ד) שאם יש לו סיבה להעדיף לקבלם דוקא בקיץ, כגון שרוצה ללכת להרים וכדו', מותר לו לעשות כן ואינו נקרא 'מכוח מלאכתו למועד', אבל אם אין לו צורך מיוחד בכך, צריך להשתדל לקבלם בחול המועד דוקא. ומימי משום מידת חסידות יש מעלה לקבל חופשתו דוקא בחול המועד, גם אם יש לו סיבה להעדיף לקבלה בקיץ.

וכן מובא בשם הגר"מ קמיוצקי (זכרון שלמה פ"ט ה"ג 68), ומשום שכל האיסור הוא כשמשעה מלאכתו למועד, ולא כשמומנת הצורך לקבל את החופשה בקיץ נאלץ לעבוד במועד, אלא שהוסיף (אמת ליעקב על השו"ע כאן), שכל זה דוקא כשבא הנדון לפנינו בימי הקיץ, האם רשאי לקבל חופשה בירדנו שעל ידי כן יאלץ לעבוד בחול המועד, בזה נאמר שמעיקר הדין מותר לו לקבל חופשה כעת בימי הקיץ ואין בזה משום 'מכוח מלאכתו למועד', אבל אם בא הנדון לפנינו בחול המועד, האם לעבוד עתה ולקבל את החופשה בקיץ, בזה בדאי אין היתר לעבוד כדי לקבל חופשה בקיץ. והוסיף עוד, שאם יכול לקבל חופשה ללא תשלום בחול המועד, אסור לו לעבוד אף על פי שמפסיד מכך כסף, כיון שאין זה אלא מניעת רווח.

אכן, אם המעביד מתנה עם העובד שאם יקח חופשה בחול המועד יפסיד כנגדו מספר רב יותר של ימים בקיץ, דעת הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה סי' תקלו ס"ק ב) שבארנו זה אינו חייב לקחת את החופשה בחול המועד.

8) ולענין דבר שאין הדרך להכניס קודם המועד אלא סמוך לשימוש, כגון הולקת אור החשמל כשנכנס לחדרו וכדו' שהדרך שמדליק בבניטורו לחוד, דעת הגר"נ קרלין (חוט שני חול המועד ע"מ קצו) שאין חובה לעשותו מערב החג, כיון שדין 'מכוח מלאכתו במועד' נאמר דוקא בדברים שדרך לתקנם במשך השנה והוא נעשה אותם למועד, אבל דבר שהדרך לעשותו סמוך לשימוש, אין זה בכלל 'מכוח מלאכתו למועד'.

הלכות חל המועד סימן תקמב המשך מעמוד יד

כיון שאסור לאדם לעבוד במועד בכדי שיוכל לפרנס את חבירו.

13) ולקחת הלואה על ידי שיתן משכנן מכלי הבית שאינם עומדים לסחורה, ועל ידי כך לא יצטרך לעבוד, כתב בשו"ת חוט המשולש (ח"א סי' נט) שאינו צריך ומותר לעשות מלאכה, וכמו שאין מחייבים אותו למכורם (כמבואר במשניב להלן (סי' ח)).

14) ופתעל עני שאין לו מה לאכול ובעל הבית רוצה לתת לו צדקה והוא מעונין ליהנות מויגיע כפיו ולא מצדקה, כתב הא"א (בוטשאטש, שם) שאינו מחויב ליטול צדקה בכדי שלא לעבוד. ודעת הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פס"ח הע' סג) שיש להסתפק בזה אם הוא בכלל היהיתר של פתעל שאין לו מה לאכול, וכתב שלכאורה הוא קיו מהמבואר בביה"ל כאן, ששמחת האדם היא כשנהנה משל עצמו ולא משל אחרים. [וראה עוד בחו"א (שו"ת חיים שאל ח"א סי' עד ס"ק מב) מה שכתב בענין אם מותר למכור ספר תורה כדי לישא אשה כשיש מי שרוצה לתת לו מעות].

בשכר לצורך אחרים, גם אם הוא צריך למעות רק כדי שיהיה לו ברווח להתגאות עבור שמחת יום טוב.

11) ולענין האיסור לעשות מלאכה בשכר בערב שבת, כתב לעיל (סי' רנ"א ס"ק ה') שאפילו יש לו לחם וצריך מעות לעגן את השבת בכשר ודנים ומשקאות טובים, מותר לו לעשות מלאכה בשכר בערב שבת, ואילו כאן לענין יום טוב, הביא שתי דעות מה נחשב אין לו מה יאכל, וראה מה שכתבנו שם בישוב ענין זה.

[ביה"ל ד"ה על יח פועל]

אם יש לו אשה ויבנים קטנים שחייב בגזירותם¹² וכו', אפ"ש דעל"ד ה' הל' קצ"קא¹³ לא אפרין דצ"קא דעסה¹⁴.

12) ואדם שמאמץ ילד בביתו, דעת הגר"נ קרלין (חוט שני חול המועד ע"מ רכז) שדינו לענין זה כשאר בני ביתו, ומותר לו לעבוד בכדי להשתכר לצורך אכילתו של זה.

אכן, אם רוצה להזמין אורחים אפילו הם עניים, ואין לו די כסף להאכילם וצריך לעבוד לשם כך, דעתו (שם) שיתכן שהדבר אסור.

הלכות הל המועד סימן תקמב

יד באור הגולה

ב שם כבוד מלכותו
עולם
דברי ימי
נביא וזשכנא

(ב) אָבֵל בַּשָּׂדֶה אֶסוּר. יוֹמֵיהוּ, אִם אֵינִי נֹתֵן לוֹ שָׂדֶה קָצוּב (א) אֶלֶּא שְׂאוּבֵל עִמּוֹ בַּשָּׂדֶה, מֵתָר: הֵנָּה
(ד) *וְדָבָר הָאֶבֶד (ח) מֵתָר לַעֲשׂוֹת אֶפְלוּ בַּשָּׂדֶה קָצוּב (כּוּל ח): ב (ו) יִבֵּל מִלֵּאכָה מֵתָר לַעֲשׂוֹתָהּ (ו) *עַל־יָדֵי פּוֹעֵל

באור הלכה

לצורך המועד. כמון השחיה והצניעה עצים מן המהבד או להקטיל שדך וכי האי
זוגת כל עונגי אכל נפש וצורך הכל לעשות בעצמו, דבראי לא יקצא אנשים
שירצו לעשות לו בחנם ויכול להקביר בטוב נפש, ודמו שהחירו בדבר אבד
לשם שדך, כמבאר בהגיה, הוא הדין לענין אכל נפש, והעלמא אכל נפש עדין
מדיבר האבד, דדבר האבד אסור אם כן מלאכה, וקאכל נפש קומא לן דאפילו
פון מלאכה מפר, דראיתא בסימן תקמג. אכן לפלא שלא העירו האחרונים בזה.
ולפי מה שהבאנו לעיל דברי הריטב"א דמתיר בקל דבר שהוא לצורך המועד
בשדך אם לא נודע לו אנשים שירצו לעשות לו בחנם, אכן אפשר דאף דבר
של אכל נפש שנה לשאר הדברים שהוא לצורך המועד, ועוד יותר משמע שם
פולשו דדבר דאף דבר האבד דינו מן דאין להחירו לזמן שדך לישאל כי אם
לעשאו משיג אנשים אחרים עמיים או לישאל בחנם, היצא מן דבריו, דבאבד
נפש אם אין קצוי לו אנשים שירצו לעשות לו בחנם, היכל להקל לזמן קצת שדך.
ודע עוד, לענין ספורין וכוסין פאפנים שהעירו לזמן לספר ולכס, וכמבאר לעיל
בסימן תקמא ותקמב, אכן לא ברירא דדבר דדוקא בחנם, דאפשר דכיון דהחירו
לזמן לספר ולכס כדוק, אף דבעלמא דבר שהוא לצורך המועד ואינו אכל נפש
קומא לן דכפי שפיר, וכמו שכתבתי לעיל בבאור הלכה מין סימן תקמא, אפשר
משום דשאנוס חו"ל דדבר האבד דלא בעי שפיר, ואם כן מהבדרא דמתיר גם
בשדך כמו דבר האבד, ואין להביא ראיה מזה שאסור בקסחים ניה' יסגין
שכן סתם חופר פדמו, ספורין וכוסין שפון וכו', וחסם בערב פסח בנדא
מפרק לשל שדך, ומסתמא בחל המועד גס כן מפר לשל שדך, היש לחרות,
דמקנה דדבר החירו במקלחה, משום דבחל המועד גס כן מפרים לעצמם
במלאכה זו, אבל לענין שדך אין שדך דמפוס, דהא כתב הרא"ש דלכך אסור
בחל המועד לטל שדך שהוא כקבא דחל, אבל בערב פסח דהא חל לא
שדך זה, ודע עוד, דבסימן תקמד כמבאר דאבדא ומאמר דדבריה וכו' יסגין
דכל מלאכות המותרות, אם הם גם לצורך מועד מפר לשל שדך, ועין שם בפרי
מגדים שכתב לענין כלי יד אכל נפש עם מנוה מפר לשל שדך, ולעניות דעתו יש לצדד להקל בזה וכו', וצ"ל
פנים אם לא נודע לו בחנם בנדא ויכל לסתף על הריטב"א להקל: * ודבר האבד מפר לעשות אפלו וכו'. הנה דין זה מקורו מפלי"ב ועין בבאור הגר"א
שנתן קצת מקור לזה טריש פרק ב, והוא ענין קצת סמוך אבל לא ראיה מברכה, כמו שכתב בפריש"ק אליעזר, עיי"ש. ולעניות דעתי אין דין זה פרו, דדבר
בכני יחסם מבאר בנדא בשם רמ"א דבחסם, ומשמע שם שגם דעה נוסה לזה, וכן משמע קצת בחזו"ש ריטב"א, אכן אם אי אפשר לו להשיג עמיים לזה או
לישראל בחנם, היכל להקל לזמן על דעת ריטב"א הנ"ל שמתיר אפלו בשדך בחו: * על ידי פועל וכו'. עין בספר מור והצניעה שכתב דנראה לו: אם יש לו
אשה ובנים קטנים שחבב פגותו (18) עושה בספרו דבר פרוקסם חסם, אבל לא לצורך אוחם שאינו חייב לזכבם, אלא יתורר על הפתחים אם אינם יכולים לעשות
בעצמם, עד כאן לשונו. ולא נחירא בקל, דדברי המענה של שפתת קטב קאי גם על חל המועד, כדאיתא בקמ"ב פרק ו מהלכות יום טוב, ומה שכתבתי הנהיג לו
אם בכיו יתורר על הפתחים יתודלה מו מוכח בפאולות פרשת ברכה, דאפלו אם יכול להשיג ללות מעוה ולקנות החירו לו לעשות מלאכה היינו לקצר ולזמן
את חשיו, דכיון דכפי לזמן צריכה לה דעה ולא מצי מקום ושמחה בתורה, וקל לשפן בענינו. אכן בעצם הדין אם יכול להשיג מעוה מהלואה בענינו יש
לעזר, דתמ"ב"ס פסק שם דאפלו הוא עשיר שיש לו מעוה ומצא לקנות מן השוק מספר אהו מחבב, וכן כתב הר"מ גאות, ועל כבודו דהש"ס, מפני ששמחה האדם
הוא שוקנה משל עצמו ולא מחבובא אחרים, ולפיכך מתיר רב לקצר חשיו, מה שאין פן בענינו דבכל גוני יאכל חבובא של אחרים, אפשר דעל ידי הלואה בעלמא (19)
לא אסורין דצריכה דבמה (20). ועל כל פנים פשטנו יתורר על הפתחים, בנדא יצא דעה והבטל אצלו שקמת חסם, בנדא שני לעשות בעצמו כדי לקרות בשבילם:

שער הציון

(ד) הרא"ש: (כ) הריטב"א בחזו"ש: (ו) הגר"א: (י) פשוט, כמו בכל דבר האבד. והנה בפרי"ק נדרים כתב לתרץ דברי תש"ו מהקצא שהקשו עליו כל
האחרונים בסוף סימן תקמא שכתב דהפלי"ב טרי דבר האבד, דאסורין אפלו מעשה אמן שרי לטל שדך? ודוח הפרי"ק נדרים דלדעת הש"ו אפלו דבר
האבד לא יתה מפר רק על ידי שפיר, אכן לדינא בנדא אין לחפס בן אדם, דהמעשה בפלי"ב גופא נראה מברכה שיש שנה, ועוד, דכל האחרונים (היינו
הא"ר ומאמר מרדכי ובדרי"ש) פלם חסמינו דעת הר"א דדבר האבד מפר לשל שדך ואפלו מעשה אמן, והסתמ"עולם הצ"ח לדינא דברי המשכבות
זכב דדוקא על ידי שפיר, ולא החבונן שלא קטב בן רק לקרן דברי הש"ו: (כ) וכן הוא גס בן דעת ה"ב"ש לעיל בסוף סימן תקלו, דדבר האבד קא"ש
לעשות על ידי עבדי לא יחבר ישראלים לזה (אם לא שאין להם לאכל), ואף שהאלהי רבה פקק שם על דבריו, מפל מקום לכתחלה בנדא מן הדין לזה
מה: (ז) ועין לעיל שם בשער הציון אות מה, וכן מוכח מהצ"ח בדין חופר: (י) ודוקא לענין לקחור במועד מקלין לעיל בסימן תקלט סעיף ד' למי שיש
לו בצמצום ורצה למכור כדי לקרות ולהוציא בשקמת יום טוב, מה שאין בן לעשות מלאכה [מ"א ושע"ש] סבא זו לא נראה היא, שכן בירושלמי פרק ג
מתיר לענין לקחור שאין לו מה לאכל, ולענין סחורה מקל רב הוצא כפרק ב, ואף דהמבא שלנו מקל גם בלבלר, אפשר דוקא פאין לו כלל מה לאכל, ויש
לחרות, ועין בבאור הלכה: (י"א) ולפי זה בחל המועד פסח לא משכחת להחירו לעשות מלאכה משום דאין לו מה לאכל, דהא על פלי"פנים יש לכל אדם
מישראל מעוה לכל ימי הקץ [מחמ"ש]: (י"ב) אלהי רבה והלכה ברוחה, ועין קצמ"ח אדם בכלל קו ששצדד גס בן דבר, אף דכל דצ"חיו שם אין מקרהות
כלל, ופשטיא לשון רמב"ם פסקו בן סימן כד סחורה פתגון אברתם, ועין פאליה רבה שהביא בשם התוס' משנה על המשניות בשם הירושלמי על המשנה
דאין לוקחין וכו' או שאין לרא"ש פסקו מה לאכל, דהנה שיש לו בצמצום ורצה לקרות ולשקמת יום טוב, ובקמ"א איתא דהמשנה מרי לענין פועל, עד כאן
לשנו. הפלא, שחל הוא דברי המרדכי על המשנה שם שהביא לזה דעה מן ירושלמי פסקו ב מפעשה הרב הוצא שהתיר לכבי יונה, עיי"ש, אבל
בירושלמי לא נזכר כלל על משנה זו, ותפ"י יוסף העתיק להמרדכי בסימן תקלט, עיי"ש, ותיירושלמי על פירושם חסלק בין סחורה במועד לפעולה, דלענין
סחורה מתיר פסקו ב רבי יוסי לגרסת הרא"ש פסקו קמא סימן כג ולענין לקחור מתיר פסקו ג, ולתיירושלמי על פירושם חסלקין פסקו ב הוא רק לענין
מכור בעצמו, ומעט דבסחורה מקלין, כמו פסקם הסג"א אברתם, ולא לענין פועל, וכמא שלנו שדך לומר מהחלה במה שאמרה המשנה שאין לו מה
יאכל הוא לענין פועל, ופרש אין לו מה לאכל בפשטה שאין לו כלל לאכל, ורק לכסוף שאמר מני תודר מפרש וצא אשכור, אפשר דגם המבלי מודה
לתיירושלמי דלענין מכור מקלין פיש לו מה לאכל ורצה לקרות ולשקמת יום טוב: (י"ג) אלהי רבה: (י"ד) פרי מגדים, ודאפסקי אם יש לו מה לאכל ורצה
לקרות ולשקמת יום טוב, ודע דהמשנה שאמרה תפ"י, אין לו להקל בכל גוני פקדוהיא [פמ"ג]:

כמה דברים שאסרו משום טרחה אף שאינה מלאכה (ממשי):
(ב) אָבֵל בַּשָּׂדֶה אֶסוּר. דקבלת שדך במועד (ד) עבדא דחל
דמלאכה. יש מן הפוסקים (ה) שפוקרין, דאם אי אפשר לו לבעל-
הבית לעשות המלאכה אלא באלו והם אינם רוצים אלא דוקא
בשדך, מתר לתן להם מאחר שהיא לצורך המועד: (א) אֶלֶּא
שְׂאוּבֵל עִמּוֹ וכו'. דשוב לא הו' בעבדא דחל ושרי לצורך המועד:
(ו) וְדָבָר הָאֶבֶד וכו'. דכמו שהחירו לבעל הבית לתן מלאכתו
לפועל שאין לו מה לאכל, ואף כשהוא שלא לצורך המועד החירו
לבעל הבית דבר שיהיה טובה לפועל, (ו) הכי נמי יש להחירו
לפועל לטל שדך בשביל טובת בעל הבית: (ה) מֵתָר לַעֲשׂוֹת
אֶפְלוּ וכו'. רוצה לומר, אפלו שלא לצורך המועד (ו) והוא מעשה
אסור. ועין בבאור הלכה, דאם יכול למצא עבדים לזה נכח
(ח) שלא ישדך ושראליים: ב (ו) כל מלאכה וכו'. הינו אפלו
שלא לצורך המועד, (ט) וגם לא בעי שפיר, וכדלעיל בסימן תקלו
סעיף טו, עין שם: (ז) על ידי פועל שאין לו מה לאכל. הינו
שאין לו כלל לאכל, (י) אָבֵל אִם יש לו להם ומכוס (יא) אסור לו
לעשות מלאכה (18) [מ"א]. (י"ב) ויש אומרים דאפלו יש לו, רק שאין
לו צרכי יום טוב (19), גס כן מתר לו לעשות מלאכה. ועין במגן
אברהם סימן תקלד דצריך על כל פנים לעשות בעצמו, דהרואה
לא ידע שפועל הוא עני פלי"פ, (י"ג) ומפל מקום אם אי אפשר
לו לעשות בעצמו מתר לו לעשות בפדוהיא (י"ד) פ"ן שאין לו

מגדים שכתב לענין כלי יד אכל נפש עם מנוה מפר לשל שדך, ולעניות דעתו יש לצדד להקל בזה וכו', וצ"ל
פנים אם לא נודע לו בחנם בנדא ויכל לסתף על הריטב"א להקל: * ודבר האבד מפר לעשות אפלו וכו'. הנה דין זה מקורו מפלי"ב ועין בבאור הגר"א
שנתן קצת מקור לזה טריש פרק ב, והוא ענין קצת סמוך אבל לא ראיה מברכה, כמו שכתב בפריש"ק אליעזר, עיי"ש. ולעניות דעתי אין דין זה פרו, דדבר
בכני יחסם מבאר בנדא בשם רמ"א דבחסם, ומשמע שם שגם דעה נוסה לזה, וכן משמע קצת בחזו"ש ריטב"א, אכן אם אי אפשר לו להשיג עמיים לזה או
לישראל בחנם, היכל להקל לזמן על דעת ריטב"א הנ"ל שמתיר אפלו בשדך בחו: * על ידי פועל וכו'. עין בספר מור והצניעה שכתב דנראה לו: אם יש לו
אשה ובנים קטנים שחבב פגותו (18) עושה בספרו דבר פרוקסם חסם, אבל לא לצורך אוחם שאינו חייב לזכבם, אלא יתורר על הפתחים אם אינם יכולים לעשות
בעצמם, עד כאן לשונו. ולא נחירא בקל, דדברי המענה של שפתת קטב קאי גם על חל המועד, כדאיתא בקמ"ב פרק ו מהלכות יום טוב, ומה שכתבתי הנהיג לו
אם בכיו יתורר על הפתחים יתודלה מו מוכח בפאולות פרשת ברכה, דאפלו אם יכול להשיג ללות מעוה ולקנות החירו לו לעשות מלאכה היינו לקצר ולזמן
את חשיו, דכיון דכפי לזמן צריכה לה דעה ולא מצי מקום ושמחה בתורה, וקל לשפן בענינו. אכן בעצם הדין אם יכול להשיג מעוה מהלואה בענינו יש
לעזר, דתמ"ב"ס פסק שם דאפלו הוא עשיר שיש לו מעוה ומצא לקנות מן השוק מספר אהו מחבב, וכן כתב הר"מ גאות, ועל כבודו דהש"ס, מפני ששמחה האדם
הוא שוקנה משל עצמו ולא מחבובא אחרים, ולפיכך מתיר רב לקצר חשיו, מה שאין פן בענינו דבכל גוני יאכל חבובא של אחרים, אפשר דעל ידי הלואה בעלמא (19)
לא אסורין דצריכה דבמה (20). ועל כל פנים פשטנו יתורר על הפתחים, בנדא יצא דעה והבטל אצלו שקמת חסם, בנדא שני לעשות בעצמו כדי לקרות בשבילם:

הלכות חל המועד סימן תקמב תקמג

שאין לו *מה (ב) (ג) יאכל (ח) כדי שישפער (ט) ונרוים :

תקמג דין מלאכה עלידי אינו יהודי בחל המועד, ובו ג' סעיפים :

א אכל דבר שאסור לעשותו, (א) אסור לומר (ב) לאינו יהודי (ב) לעשותו: **ב** [*] באינו יהודי שקבל מערב יום טוב לבנות ביתו של ישראל (ג) בקבלנות, אסור להניח לעשות בחל המועד (ד) אף על פי שהוא חוץ (א) לתחום. יאכל אם נתן לו מלאכה (ה) בתלוש קרם המועד (ו) בקבלנות לעשותה בתוך ביתו של אינו יהודי, מותר: **ג** (ו) ימטר לתן לאינו יהודי מלאכה בקבלנות

א אנושא במידתו
י"ב ב שם ודקאמר
רב
ספיקא
ג הלאיש שם בשם
הראב"ד ומהות
מינוח בשם הט"ק
ד דקאמר שם

שערי תשובה

[א] יאכל, עבדו. ועין בגיב סנדורא ונכא סימן קד בנותן קנה למיט לתור, אם יש לו לבר כבוד הנה בנדים אחרים פשיטא דאסי, אלא אפלו הוא גבר הערדי לבועד אינו מפר כיא מעשה הדין, ומפר אפלו בשכר לתור לשני סבל, אבל אם אינו נחוצ למועד או לתור קריתו אסור אפלו בתנאי וק"ו בשכר, אם לא ע"י פועל ע"י שאין לו מה יאכל, ע"ש:

[*] א"י שקבל כו'. ואם היה נחוק לבנות, עין מה שכתבתי לעיל סימן רמד ס"ק ג מתשובת נודע ביהודה ח"א סימן יב. ועין בגיב סנדורא ונכא סימן קד בנותן ביד העסקה שנתפשו עם הנאים בקבלנות ונתנו לשבת בשבת וי"ט אצל על החיים לא נתנו, ואם יצו להשביח האמן ולפועל ממלאכתם בחדים יהיו צרכים לשלם שכרם, והעלה להצטרף דברים לטא הקדא, כמיש המג"א סימן רמד, רק משום חלול השם לפני א"י, ובחתימ ליכא חלול השם כיון שרואים שישאל עסקים בגוי"מ ושאר קלאכות המתרים ויודעים שזה אסור לישראל ביי"ש לכן הם סוביין שבחתי"מ אין אסור מלאכה וכו', וע"ש שש"ש דבר המג"א כמה שהקשו עליו בא"ר ותוספתו שבת. ועין בתשובת מהר"ם בי"ב הקטנים סימן קכב שאפלו החלילו האי לבנות להם וי"ט ואינו רוצים לבטל ואם אין מניחים אותם לבטל לא יהיו נגפרים, אסור להדיסם לגמר בחתי"מ, ע"ש, והביאו מה"ח וכת"כ שכ"מ השבלי"קט בשם הנאונים:

באור הלכה

* מה יאכל. יודע דעת המ"א וגם אינה אחרונים שהעתיקו דבריו דרוקא שאין לו אפלו להם ומים, ודעת אליה רבה דאפלו יש לו אך אין לו כדי צרכו ליום טוב גם כן שרי. והנה לענין דעתי מחלקים הפבלי והירושלמי בפרושי דמתניתינן בזה, דבירושלמי איתא על ההיא משנה דאין מותרין שטריתוב במועד ואם אינו מאמינו או שאין לו מה יאכל הרי זה חייב אמר רבי ירמיה, אם אינו מאמינו, לאתה; או שאין לו מה יאכל, ללבלר (והינו כפרוש הפבלי בדרף יג): אמר לו רבי יוסי: אם אומר אתה כן נמצאת מתיר את האמנות במועד, אלא אם אינו מאמינו, למלגה שצרכה; או שאין לו מה יאכל, למלוה זו. ופרש הרב"ן ע"ה לתנו: אמר לו רבי יוסי אס"כ"ן, שאם אין ללבלר לאכל מותר לעשות מלאכתו. ואתה מתיר כל המלאכות במועד, שרב אמנים עושים כדי פרוקטם, עד פאן לשוננו. ואם יפרש כדעת המגן אברהם שאין לו מה יאכל כלל אפלו להם ומים, ליכא קשיא כלל, דהלא אנו רואין בהוש שרב האמנים לא יחסר להם להם ומים אפלו אם תדמן אינה יום שאין לו מלאכה, אלא על פרוקט דהוא קפרש שאין לו כדי צרכו ליום טוב דהינו פשוט ונח פנהוג, ולהכי קמקשה אס"כ"ן מתרים כל הפועלים לעשות מלאכתם בחל המועד, שרב בעלי אמנות הם מצממעים, ועלין בדרף לפרש פירוש אחר במשנה, וקמרא שלנו סובר כדעת רבי ירמיה, ולא חש לקשות רבי יוסי משום שהוא מפרש אין לו מה יאכל כמשטה וליכא קשיא כלל. וכנ"ל. ונראה לי עוד טעם (לירושלמי שלא רצה לפרש כן, משום דבמשנה דף יג תנא שם: אין לוקחין בתים רב"י או שאין לו מה יאכל וכו', ושם על פרוקט דהינו שאין לו כדי צרכו, כמו שכתבו הרא"ש בפרק קמא סימן כג והמרדכי מהיהא דירושלמי בפרק ב, ועלין דעת הירושלמי דגם פאן הונו שאין לו כדי צרכו, ולהכי קמקשה שפיר וכנ"ל. היוצא מפל זה, דבאין לו כדי צרכו ליום טוב, לדעת הירושלמי אין להסיר

באר היטב

(א) יאכל. כתב המ"א: משמע דאם יש לו לאכל אפלו להם ומים אסור, ע"ש: **(ב)** ונרוים. כתב המ"א: האי קפל לשון בא ללמד דלי"ת דלא דמר אלא כדי שיהיה לו מה יאכל לחזור, קמ"ל פ"נ דהמר בקאי מלאכה דמר לקבל השכר אפלו דהא הרבה מקרי אכילתו, והינו בהאי מלאכה גופה שמקבל בשעה שאין לו מה לאכל. אבל אסור שקבל א' אסור אח"כ בפאחרים, עכ"ל. וכתב ב"י דכשאין לו מה יאכל, אף אם יש לו כלי-בית למכור שרי, א"כ יש לו סחודות למכור, ע"ש:

(ב) לא"י. נ"ל דלצורך מצוה מצד ה"מ שרי לומר לא"י לעשותו, דהא יש מתירין אפלו בשבת, מ"א, ע"ש ש"ז ס"ה: **(ג)** בקבלנות. ואם בנא אסור דמר לבטל בו, מ"א וט"ז, ע"ש: **(ג)** לתחום. דחישנין שובאו לשם אגשים מקומות אחרים. ונ"רם מותר לעשות בשדה כמיש סימן רמג:

וי"ט ואינו רוצים לבטל ואם אין מניחים אותם לבטל לא יהיו נגפרים, אסור להדיסם לגמר בחתי"מ, ע"ש, והביאו מה"ח וכת"כ שכ"מ השבלי"קט בשם הנאונים:

משנה ברורה

מה לאכל ק"ל: **(ח)** כדי שישפער ונרוים. ואף אם יש לו בלי בית למכור, מותר לעשות מלאכה ואינו מחייב למכור בלי ביתו, אבל אם יש לו סחודות ויכול למכרם אסור לו לעשות מלאכה [אחרונים]. עוד כתבו, דמלאכה שמקבל בשעה שאין לו מה יאכל, מותר לקבל שכר אפלו הרבה יותר מקדי אכילתו, אבל אחר כך אסור לו לקבל לעשות מלאכה אחרת בשל אחרים:

א אסור לומר לנכרי וכו'. דעשה חכמינו מועד לזה כשבת (יום טוב). ומקל מקום אם הוא צריך בחל המועד לצורך מצוה, שרי עלידי עכו"מ, דהא יש מתירין אפלו בשבת, עין סימן שו סעיף ה [מ"א וש"א]: **(ב)** לעשותו. ואפלו אם הוא משער (ה) שאם לא ישכר עבשו העכו"מ לעשות במועד יצטרף לשלם בלקר גדול לאחר המועד, אפלו הכי אסור, דמה שאינו בידו לא מקרי הנק"ט: **ב** (ג) בקבלנות וכו'. רוצה לומר, אף שהוא בקבלנות ולא בשכר-יום, וגם אינו מצוהו שישעשה במועד, וכל דעבדו אדעתה דנפשה עבדו כדי לגמר במהרה את מלאכתו, אפלו הכי אסור, שהרואה לאמר שהוא שכיר אצלו. ואם כל העיר דרין לבנות בקבלנות, עין לעיל בסיון רמד סעיף א בבאור הלכה. ואם בנו באסור, פ"נ שהוא בקבלנות ולא בשכר-יום (ג) שרי לומר בו: **(ד)** אף על פי שהוא חוץ לתחום. לפי שהלכין לשם בני-אדם ויראו המלאכה ויאמרו בשליחות ישראל עושה, מה שאין פן בשבת ויום טוב: **(ה)** בתלוש. ופ"עמים צ"ע דהמר אף במחברה, כגון שנתן לו שדה (ג) באריות ודח"נו למחצה או לשליש ורביע, מותר להניחו לעשות במועד, דעבדו אדעתה דנפשה ולא אתי למקשדה שהוא שכיר-יום, שהכל יודעין ששדה עומדת לאריות: **(ד)** ואפלו נכרים בני-ביתו של ישראל האוכלים אצלו מס'עים להאריס במועד, אפלו הכי שרי, פ"נ שאין הישראל נותן להם שכר על כך, נמצא שאין פאים בשליחותו: **(ו)** בקבלנות לעשותה בתוך ביתו וכו'. רוצה לומר, דכנה תו לא אתי לידי חשד דמותר פ"נ שהוא בקבלנות: **ג** (ז) מותר לתן לנכרי וכו'. והוא הדין (ט) דלישראל שרי לתנו, (י) נקט נכרי, דלא

שער הציון

(א) חיי-אדם: **(ב)** עין סימן רמד במשנה ברורה סעיף קטן יט וסעיף קטן כ': **(ג)** מגן אברהם ופשוט: **(ד)** שם בשם הממוקיי"ה: **(ה)** מגן אברהם וש"א. ונראה שאלה רבה שפסק על זה וכתב דכל הפוסקים הוכיחו לנכרי, עין שם, ובמחילת כבוד חותרו, לא עין פרק"ם פ"ק ז מחלכות יום טוב בסופו, ומקוב בהנ"א דאין הליך בזה בין נכרי לישראל, עין שם, וכן סנדורא ונכא ר"ש, וכן סנדורא ונכא ר"ש, וכן סנדורא ונכא ר"ש: **(י)** ר"ש פ"א שם:

